Resposta a la intervenció del Sr. Pasqual Boada
en l'última reunió de la Junta de l'"ORFEÓ CATALÀ", celebrada
en el mes de juliol del 1950.

El senyor Secretari Honorari de l'"ORFEÓ CATALÀ", es va creure en el deure d'haver de contestar les meves raons exposades en la junta del dia 8 del mes de juliol, les quals ho foren en defensa pròpia, després de l'atac desconsiderat i mancat de raó que el Sr. President dimissionari féu objecte la meva persona, en la seva lletra de 21 de juny d'enguany. Com que les paraules del Sr. Boada es presten a molts equívocs, i la qüestió de què es tracta és exposada de manera incompleta i sense raons sòlides que la sostinguin, em veig obligat per les circumstàncies, també aquesta vegada, molt a pesar meu, a intervenir novament, per tal de sostenir la meva reputació.

L'estimat Sr. Boada abans d'entrar en matèria, féu una al.lusió a les ironies que pogués emprar en la seva peroració. Sincerament he de dir que trobo que quan la causa que es defensa té veritable solidesa, aquelles, per mi són sobreres, a més d'ésser impròpies de la serietat i altesa de mires que al meu concepte deuen presidir les nostres deliberacions.

El Sr. Boada començà dient que les seves paraules, que portava escrites fil per randa eren per al seu ús particular, i que en cap cas no podien ésser consultades. Jo he de dir que les meves estan a disposició de tots els membres d'aquesta Directiva.

Immediatament el Sr. Boada manifestà (amb quin fonament?), que l'actitud de la Junta en oir-me en la sessió del dissabte dia 8 de juliol, fou la de no interrompre'm, per tal de no provocar les reaccions del jove mestre. El Sr. Boada, sense proposar-s'ho, va posar tot seguit el dit a la llaga. Aquestes paraules jove mestre, pronunciades amb aquella ironia a la qual ell al.ludia en començar, reclamen un comentari. Precisament una de les equivocacions del Sr. Renart i d'algun altre membre de les Juntes per ell presidides (sortosament aquests en minoria escasa), fou de considerar l'actual Director de l'"ORFEÓ CATALÀ" com

el nen que era vint-i-cinc anys enrera. S'oblidaren aquells que quan la Junta Directiva em nomenà Director de la nostra Entitat, jo tenia ja trenta-nou anys i que ara n'he complert quaranta-quatre, i que aquesta edat no és la d'un nen ni la d'un jovenet, ans la d'un home madur en la plenitud de les seves facultats i amb el perfecte dret d'usar de totes les atribucions que el càrrec que ostenta legítimament li confereix.

El Sr. Boada afegí que quan jo pronunciava les meves paraules »quasi tots pensaven en una actitud de »veto». Amb quin fonament? Perquè, després de les meves raons tan sòlides, jo demano a tots els dignissims membres d'aquesta Junta que manifestin si estan conformes amb les paraules del Sr. Boada, i en cas afirmatiu, que exposin les raons per les quals consideren que la meva actitud és realment de »veto» al President.

Es lamentà després el Sr. Boada de les meves paraules quan el Sr. Renart »era absent i indefens». El nostre Secretari Honorari ha de tenir en compte que les meves paraules, com he dit abans, foren pronunciades per a justificació de la meva conducta després de l'atac sense escrúpols que em dirigí el Sr. Renart en la seva carta a la Directiva -Que volia, el Sr. Boada, que la meva actitud es limités a parar l'esquena? Si el Sr. Renart era absent, és evident que ho era per la seva pròpia voluntat. El Sr. Renart hauria pogut venir perfectament a la sessió esmentada, per tal de defensar la integritat de la seva actuació. Si no hi vingué, fou per autodeterminació. Estigui segur el Sr. Boada, que si jo hagués exercit el càrrec de President de l'»ORFEÓ CATALÀ», i hagués cregut que les acusacions que se'm feien eren falses, la meva presència activa s'hauria fet sentir en l'esmentada sessió.

»Els fets verídics i descarnats», digué el nostre estimat Secretari Honorari, són: »El Sr. President es veu obligat a dimitir per antipatia personal. El mestre no el vol i el treu», a la qual cosa, quan ell va haver acabat de llegir les seves paraules, jo vaig respondre que en protestava, car creia que ell no tenia cap dret a manifes-

tar-ho... I després el Sr. Boada entrà a l'anàlisi de les meves raons, anàlisi, com he apuntat, sense concatenació, fragmentari, ple de confusionismes, que fa encara, jo crec, més mal que bé al Sr. Renart, del qual digué el Sr. Boada, que restà més ennoblit que mai després de la meva contesta, ja que no creu que en les meves paraules hi hagi res que pugui enborrar el seu prestigi. Que consti, però, que totes les meves raons anaven dirigides a l'actuació del Sr. Renart com a President de l'»ORFEÓ», al marge de tot personalisme.

I ara anem a seguir fil per randa l'argumentació del meu estimat contrincant, si la memòria no em falla.

Començà el Sr. Boada dient que bona part de les meves objeccions a l'actuació del Sr. Renart es basava en cites de procedència anònima.

Jo invito el Sr. Boada a una lectura de les meves paraules i veurà, evidentment, com quasi totes les meves afirmacions van molt ben documentades. Les que es refereix el Sr. Boada són les menys, i amb tot i ésser tan verídiques com les altres, ja en parlarem després.

Primer greuge <u>en to menor</u> (són paraules del meu contrincant) que volgué rebutjar el Sr. Boada: »El Mestre morí a la seva casa amb acompanyament de música, sota la Presidència del Sr. Renart.» Se'm digué, per tal de refutar el càrrec, que el Sr. President ho trobà mal fet, però com que jo mateix vaig manifestar que en aquells temps el Mestre Pujol ho era tot, totes les culpes requeien en aquest, quedant, per tant, el Sr. Renart completament net d'elles. Precisament aquest argument es gira contra la persona que es vol defensar; el Sr. Renart, President de l'»ORFEÓ CATALÀ», <u>no sabé</u> fer valdre les seves atribucions ni davant la mort del gran Mestre. Això sol, dic jo ara, ja l'inutilitzava per a seguir exercint el seu càrrec. L'amor que aquell sentia per l'inoblidable Mestre, no devia ésser en grau superlatiu, car l'amor inflamat salta per damunt dels entrebancs en els moments crucials, si és precís amb el sacrifici personal. No hi ha que oblidar que el Sr. Renart representava, en aquells moments, la concreció de l'obra magna del gran Mestre: l'»ORFEÓ CATALÀ».

El Sr. Boada creu que la meva "antipatia" (és paraula d'ell) al Sr. Renart, prové dels dubtes i de les consultes que efectuà (pel seu propi compte, afegeixo jo) per tal de proveir la Direcció de l'"ORFEÓ CATALÀ", a la mort del Mestre Pujol (a.C.s.). "El Sr. Renart no era músic: per això: tenia res d'estrany que el Sr. Renart consultés? El càrrec, per tant, és mancat de lògica", (diu el nostre estimat Sr. Boada). A això he de manifestar que la meva narració dels fets immediats que esdevingueren a la mort del Mestre Pujol, era feta amb l'exclusiu objecte de posar en antecedents a la Junta de la desconfiança, que ja des dels primers moments tingué el Sr. Renart amb la meva futura actuació de Director. Però no és que jo discuteixi el dret del Sr. Renart a informar-se i documentar-se (si aquest era recolzat per la Junta, de la qual cosa dubto molt, ja que aquesta es trigà molt a convocar-se, com també en deu dubtar el Sr. Boada, el qual, des del primer moment, fou partidari de la resolució del plet a favor de la meva persona). Ara bé, sobre aquest punt diré que a la mort del meu estimat pare i Mestre, quan el Sr. Renart, junt amb el Sr. Boada vingué a manifestar-me, en nom de la Junta Directiva, el nomenament de Subdirector de l'"ORFEÓ", a proposta del Mestre Pujol, que justíssimament ostentava el càrrec de Director, també em manifestà (i el Sr. Boada n'és testimoni) que la Junta, amb l'estimat Mestre Pujol, creien que jo havia d'ésser qui en el cas que el Mestre morís, recollís (paraules textuals) l'herència del meu estimat pare i del referit Mestre Pujol, la qual cosa també m'havia estat manifestada particularment (més d'una vegada) per aquest darrer, i públicament pel mateix davant dels cantaires. El Sr. Renart, doncs, en fer tan extenses consultes degué perdre la memòria.

.....

En quant a l'episodi de l'audició del "REQUIEM", de Mozart, a què al.ludia el Sr. Boada, és evident que, àdhuc suposant que la idea partís del doctor Carreras Artau, el Sr. Renart va secundar-la sense consultar la Direcció Artística de l'"ORFEÓ". La prova és que ell

no volgué manifestar personalment a cap representant de l'Orquestra Municipal de Barcelona, un canvi de criteri referent a la qüestió, induint-me que anés a veure personalment el Director de la Corporació esmentada. Si és que no hi havia compromís, la meva visita hauria estat completament sobrera i innecessària.

.....

En parlar del concert amb motiu del Congrés Internacional de Congregacions Marianes, el Sr. Boada confongué lamentablement els fets. En aquella sessió de la nostra Directiva, contràriament a ço que va manifestar el Sr. Boada, no hi hagué cap votació. Ocorregué, simplement, que jo com a Director Artístic de l'Entitat, vaig exposar les raons (que ja vaig manifestar en la meva justificació i que no cal ara tornar a enumerar) per les quals vaig creure que el concert no es podia fer, raons que foren respectades i, per tant, quedà ben clara la no celebració del concert, malgrat la qual cosa, se'm féu present, després, la insistència en sentit contrari, manifestant-se'm que es preveia un conflicte entre el Sr. Renart i jo si el concert no es celebrava. Vaig creure, en consciència, que no havia d'accedir a ço que se'm sol.licitava, car la qüestió era d'exclusiva incumbència de la Direcció Artística.

I ara, ja que el Sr. Boada m'hi porta, parlaré de les votacions amb les quals ell es confon. La primera tingué efecte amb motiu de demanar-se a l'Administració del Palau, la celebració d'un concert dirigit pel "nen prodigi" Pierino Gamba en el mateix dia en el qual l'"ORFEÓ" en celebrava un altre, ben important, a la tarda. Jo vaig creure, i segueixo creient, que els concerts que l'"ORFEÓ" celebra en la seva casa pròpia, han de guardar aquella jerarquia i solemnitat que nosaltres havem d'ésser els primers en fer respectar i no s'han de presentar barrejats amb innumerables concerts, com un número més d'una empresa que no té més interès que els resultats econòmics.

Vaig creure que aquell concert perjudicaria el de l'»ORFEÓ» celebrat aquell mateix dia. I els fets em varen donar la raó, car aquell fou un dels concerts, o potser el concert, més fluix de públic que la nostra Entitat ha donat al seu local des de la seva nova etapa. En resum, crec que volent-se defensar uns beneficis, potser hom encara hi va sortir perdent. Donc bé; ací va venir la votació: la majoria dels membres que formaven part d'aquella Junta varen creure, en el seu perfecte dret, que el concert Pierino Gamba, malgrat tot, havia de celebrar-se. Jo vaig demanar votació, i el Sr. Renart, que ja sabia que jo havia de perdre, per atenció a la meva persona, segons les seves paraules, sumà el seu vot al que donaren els qui encara ens guia aquest sant romanticisme per les coses de l'»ORFEÓ».

I amb el respecte més absolut a tots els estimats companys de Junta, he de demanar que quan hi hagi l'ocasió, es mediti altra volta sobre aquesta qüestió. Imaginem-nos, en la tardor de l'any vinent, la inauguració artística de les festes del nostre 60è. Aniversari, amb aquell monument que és la imponderable »Missa en si menor», de Bach. Imaginem-nos, dic, aquestes audicions ametrallades per tots costats de concerts d'orquestra amb directors estrangers, de »divos» del piano, de nens prodigis, etc., etc..... i jo pregunto si no estem obligats a vetllar per tal que, almenys aquesta vegada, no s'enteli la seva solemnitat i aquesta resplendeixi fulgurant. Jo sé, i dono les gracies al nostre Administrador, com aquest en certes audicions de l'»ORFEÓ», allunyà els concerts d'una important Corporació simfònica estrangera. I demano que si el sentir de la Junta és aquest, en l'ocasió propícia (no és que ara jo vulgui avançar les qüestions), se li doni un vot de confiança per a resoldre aquesta qüestió.

I consti que no consento que se'm digui »enemic del Palau», com manifestà un dia el Sr. Renart, particularment, a una tercera persona (i la cosa és tan certa com tots tenim dos ulls i dues mans). Efectivament, crec que el fi principal del lloguer de la nostra sala de concerts,

que és la casa de l'»ORFEÓ», ha d'ésser invertit com a principal font d'ingrés, en el millorament en tots sentits del nostre »ORFEÓ», i que se n'ha de treure el màxim partit, sense, però, perjudicar mai la brillantor de les seves actuacions.

La segona votació a què es referia el Sr. Boada tingué efecte abans de l'excursió de l'»ORFEÓ CATALÀ» a Mallorca. Es tractava d'un »Congreso Nacional de Acción Católica» en l'acte de clausura o d'inauguració del qual, (no ho recordo ara fixament), s'invitava l'»ORFEÓ CATALÀ» a prendre-hi part, en una sessió al Palau Nacional de Montjuïc, cantant unes composicions que serien intercalades entre els discursos que pronunciarien altes jerarquies eclesiàstiques de tota Espanya. Alguns membres de Junta, entre els quals m'hi comptava jo (i als quals es va sumar el Sr. Crespo, potser més per deferència a la meva persona que per propi sentiment, gest que des d'aquí em plau agrair-li en aquesta ocasió), uns quants, dic, varen creure que l'»ORFEÓ» no hi havia de prendre part, i consti que la nostra decisió no estava fundada, en absolut, en cap raó de caràcter religiós, com algú insinuava, sinó ben altrament. Doncs bé, la Junta per un vot de majoria que precisament (i val la pena de fixar-s'hi) li donà l'estimadíssim mestre Joan Llongueres, acordà accedir a la demanda. I nosaltres, els qui pensàvem diferentment, acatàrem, com era el nostre deure, la decisió; ja que les raons que jo donava no eren pas de caràcter artístic: ara bé, per altres raons que ja prèviament serviren de premisa en el cas, no es pogué portar a terme dit acte.

El Sr. Boada, doncs, no pot esgrimir l'argument de la meva actuació contra els acords presos per votació de la Junta.

En parlar dit senyor del concert homenatge al Futbol Club Barcelona (les meves raons d'oposició al qual eren exactament les mateixes que impediren el concert al Congrés Internacional de Congregacions), el Sr. Boada, repeteixo, digué que jo vaig manifestar al Sr. Narcís de Carreras que l'»ORFEÓ» hi cantaria gratuïtament una part, sense consultar el cas a la Junta. Això és absolutament fals, car,

altrament, jo vaig dir a l'esmentat bon amic que jo proposaria a la Junta que per tal que es veiés que les meves raons no eren d'animositat al Futbol Club Barcelona (com algú havia fet córrer), l'»ORFEÓ» cantés gratuïtament una part en el Festival. Així ho vaig manifestar a l'amic Sr. Marill, que n'és testimoni, per tal que consultés el cas amb els companys de Junta (car aquells dies no hi havia cap reunió immediata), com així ho féu, i s'acordà secundar la meva proposició, que ja séque contrarià molt especialment el Sr. Boada, el qual ja veia l'homenatge a l'Entitat futbolística convertit en un ingrés per a l' »ORFEÓ.

Altra falsetat digué a continuació el Sr. Boada: i fou que jo em vaig comprometre amb l'audició de »Chora» a Romea, sense consultar a la Junta. No és pas cert. Abans de la decisió (aquells dies tampoc no hi havia junta immediata), vaig parlar del cas amb els Srs. Renart, Vilardaga, Saperas i Fèlix Millet, en una reunió per a la proposició de càrrecs a la Junta General, i tots, entengui's bé, tots creguérem que l'»ORFEÓ» no podia cantar a Romea amb motiu d'una centèssima representació teatral, però que si es tractava d'un homenatge al Poeta, l'»ORFEÓ» hi acudiria. Així aquella mateixa nit, el Sr. Fèlix Millet ho comunicà, a presència meva, al Sr. Sagarra, a Romea, el qual restà molt contrariat, però la Comissió Organitzadora de l'homenatge al Poeta, incorporà l'acte de Romea a dit homenatge, i llavors l'»ORFEÓ CATALÀ», obeint el sentir de la Junta, hi col.laborà.

.....

En fer al.lusió el Sr. Boada, als temes de les audicions de Jazz a la nostra sala; discussió de l'homenatge al tenor Lázaro; inconvenients que presentà el Sr. Renart a l'excursió acordada a Madrid, quan hom en parlà per segona volta després d'efectuada la de Mallorca i que l'assumpte »Cançoner» havia estat ~~xxxxxxxx~~ envestit amb tota la seva amplitud; i el de l'incompliment de l'acord de Junta

eh el qual s'establí que el Sr. Renart cridaria el mestre Llongueres per tal de tractar de la continuació de l'Institut de Rítmica i Plàstica, acord que no féu més que refermar el deure que el nostre President dimissionari adquirí davant la Junta General de gener del 1949, per pròpia i exclusiva voluntat; en fer al.lusió el nostre Secretari Honorari, repeteixo, a totes aquestes qüestions i per tal de defensar l'actuació del President, digué que aquest no era cap conillet de guix. Tots aquests temes foren posats sobre el tapet per mi per fer veure (com em sembla que vaig assolir) la diversitat quasi absoluta de criteri entre el Sr. President i el Director de l'"ORFEÓ CATALÀ", en qüestions, quasi sempre d'ordre artístic. Però no em vull substreure a l'anàlisi d'aquestes qüestions, per breu que aquest sigui.

Efectivament, no m'explico els inconvenients que podia posar el Sr. Renart a la meva proposició, que fou aprovada, per tal de bandejar d'aquelles sessions dedicades exclusivament al Jazz-hot de baixa categoria, etc., etc., amb els consegüents escàndols del públic, sessions en les quals un gènere genuïnament popular, i per tant, digne almenys de gran respecte, és prostituït i posat al servei de la pura morbositat. ¿És que, en bona fe, es podia creure que el marc del Palau era l'indicat per aquesta mena de manifestacions decadents, per digne de respecte i d'estima que sigui el seu origen, més encara, quan en la meva proposició es salvaven les manifestacions que poguessin estar relacionades amb el gènere i que tinguessin categoria artística? Jo vaig estar, ho confesso, contentíssim de l'aprovació d'aquesta proposició que contribuí a sanejar l'ambient de certes sessions del Palau. Com així també ho vaig estar del triomf d'una altra proposició meva, que fou acceptada per unanimitat i apoiada també pel Sr. President (és de justícia dir-ho), encaminada a bandejar del Palau aquelles sessions de dansa que en algun cas convertiren la nostra sala de concerts en un cabaret de baixa categoria.

Jo vaig quedar també perplexe en veure que, degut als escrú-

pols del Sr. Renart, s'havia de malgastar quasi una sessió de Junta per tal de discutir si l'"ORFEÓ" s'havia d'adherir a la petició de la Medalla de la Ciutat per al tenor Lázaro, al qual cap músic digne d'aquest nom no li pot concedir cap categoria artística, per popularitat que aquell tingui (també en tenen les "vedettes" de revista). És curiós, ací, recordar, com mai la Junta de l'"ORFEÓ CATALÀ" no havia llançat al públic una proposició encaminada a la concessió de la Medalla de la Ciutat al fundador de l'"ORFEÓ CATALÀ".

I tampoc no em vaig explicar, com he apuntat, els inconvenients que el Sr. Renart, secundat per algun altre company de Junta, posava en tractar-se per segona volta de l'excursió a Madrid, a la qual tota la Junta havia assentit amb anterioritat a la de Mallorca, car aquesta es féu, no com una substitució, sinó per tal de donar un esplai als cantaires durant aquell Curs. És evident que la qüestió "Cançoner" (ho torno a repetir) pesava. És que el Sr. Renart volia rescabalar-se del seu fracàs personal en les gestions portades a terme en relació amb l'Obra del "Cancioner", des de la mort del Mestre Pujol posades llavors al descobert i en camí d'ésser-n'hi encara més. ?Quin era l'estat d'esperit que l'animava, quan en parlar-se, com vaig apuntar, d'una excursió a València que els amics d'aquella terra demanaven per al mes de juliol, a la qual proposició jo m'havia adherit, malgrat el sacrifici que per mi representava el desplaçament en aquella època; en parlar-se, donos, de dit projecte, al qual en principi el Sr. Renart era favorable, aquest digué de manera tallant i en plena Junta (perquè jo abans havia manifestat la meva opinió que no era factible un concert a Terrassa en determinades condicions i en determinada època): "Donos ara, com que no poden fer-se excursions, segons el mestre, tampoc es va a València", cosa que li fou censurada, àdhuc per algun dels seus amics més incondicionals que assistiren a la junta, segons aquest em manifestà a mi personalment.

Pel que fa referència a l'assumpte del mestre Llongueres, el Sr. Boada dient planerament que el primer »no havia fet cap proposició» ja creu justificar el Sr. Renart. Em semblaria pueril combatre dita refutació del càrrec. Com també crec un error l'oposició d'entrada a la Junta del mestre Joan Llongueres quan el seu fill havia estat nomenat Subdirector, perquè si això era un inconvenient llavors, també ho havia d'ésser després quan efectivament es donà entrada a la Junta a l'estimat mestre.

Amb referència a la personalitat que ens ocupa, vull, però, fer unes manifestacions. Primerament diré que opino que constitueixen una equivocació funesta certs escrúpols, que àdhuc suposant que són mantinguts de bona fe, fan que el remei sigui pitjor que la malaltia i que entrebanquen la marxa ascendent de l'»ORFEÓ». Déu faci que uns semblants escrúpols no privin també l'»ORFEÓ» de tenir una Presidència a l'altura que la missió encomanada a aquesta Entitat senyera de la nostra terra mereix, més encara en les festes i actes jubilars en celebració del seu 60è. Aniversari.

Segona manifestació: Que l'amor filial i pur que el mestre Llongueres ha sentit tothora per al nostre gran Mestre fundador i per la seva gran obra de l'»ORFEÓ», i que les manifestacions contínues i desinteressades d'aquest amor no mereixen el rebuig que, per part del Sr. Renart ha estat objecte: recordaré que, especialment, gràcies al mestre Llongueres es realitzà aquella magna Festa dels Orfeons de Catalunya en homenatge al Mestre Millet i a l'»ORFEÓ CATALÀ» amb motiu del seu 25è. Aniversari; i que gràcies a aquell gest que mai no agrairem prou, s'establí el patronatge espiritual de l'»ORFEÓ CATALÀ» sobre tots els Orfeons de Catalunya. També diré que el mestre Llongueres fou un dels principals impulsors de la recol.lecció d'escrits del Mestre apareguts fins l'any 1917 »PEL NOSTRE IDEAL», que tant fa enyorar la seva continuació, car l'obra literària del Mestre és a bastament important i potser capaç d'omplir dos volums més del mateix tamany del primer. Jo, ben nen encara, vaig presenciar com el pare i el mestre Llongueres

seleccionaven curosament els materials, i com aquest l'impulsava a la tasca, de manera generosa i arborada. I també vull ara afegir que l'homenatge íntim i pòstum que dedicaren totes les personalitats de la nostra terra i diverses, molt valuoses de fora d'ella al gran Mestre, en el 50è Aniversari tràgic de l'»ORFEÓ», única commemoració d'aquesta efemèrides, que es concretà en l'Àlbum, únic també per la seva importància, que un últim consol vingué a donar-li en la tarda de la seva agonia, es deu exclusivament a aquest home incansable i sempre ardit que és el mestre Llongueres, el qual encara no en té prou amb tot ço que ha manifestat per l'»ORFEÓ» i el Mestre, que fa temps que ve treballant en l'historial més complet que de l'»ORFEÓ s'haurà fet.

Tercera manifestació: que l'Institut de Rítmica i Plàstica i el seu creador foren defensats aferrissadament pel nostre Mestre Pujol, des de les planes de la nostra »Revista Musical Catalana», en ocasió d'uns injustos atacs; i que a la dita acció s'adheriren tots els principals músics de la nostra terra.

Quarta manifestació: que el meu estimat pare fou el principal impulsor i alentador de les creacions que el mestre Llongueres compongué per tal d'ésser cantades i accionades pels infants.

.....

El bon amic Sr. Boada digué que el Sr. Renart anuncià als cantaires, en el lonx extraordinari commemoratiu de l'èxit a Madrid, diverses excursions a diferents llocs de l'estranger, en to festiu (són paraules textuals), després de la qual cosa jo vaig prendre la paraula refermant-les, contràriament a ço que jo havia manifestat. Haig de dir al meu contrincant, però, que la cosa no anà pas d'aquesta manera, sinó de la següent: en l'assaig efectuat després de la triomfal excursió a Madrid i en felicitar jo cordialment els cantaires, vaig fer, una vegada més, vots per l'expansió de l'»ORFEÓ», manifestant-los el desig que aquest actués fora de les nostres fronteres. A aquest respecte vaig manifestar als cantaires que jo, dintre el si de la Junta, faria tot el que estigués a la meva mà per tal

de fer factible una excursió a París, amb motiu de les festes del nostre 60è. Aniversari. Fou uns dies després d'aquestes manifestacions meves, que el mateix Sr. Renart, amb motiu de l'acte ja esmentat, anuncià als cantaires (en to festiu, paraules del Sr. Boada), una sèrie d'excursions a l'estranger, a la qual cosa jo en prendre la paraula vaig contestar, i ben sincerament, que ja m'acontentaria amb què la de París fos factible amb totes les garanties i honors. En veritat, em va estranyar bastant aquesta visió tan optimista del Sr. Renart, davant els inconvenients que havia posat en tractar-se d'altres excursions de menys envergadura; i aquest fet em va fer suposar que altres causes l'impulsaven.

.....

En la Junta del dia 8 de juliol passat, jo em vaig doldre de l'actitud del Sr. Renart en rebutjar particularment la proposició que les mullers dels nostres Subdirectors fossin invitades a venir gratuïtament a la nostra excursió a Madrid-València. En dir el Sr. Boada que, a més del Sr. Renart, foren alguns altres, entre els quals es comptava ell que sustentaven el mateix criteri, em fa preguntar: ?per quina raó no l'exposaren francament en la sessió de la Junta en la qual s'aprovà per unanimitat la proposició?. Perquè, suposo que ni el Sr. Renart ni el Sr. Boada sostindran que dit acord fou un acte meu de dictadura, car en aquest cas, ells van col.laborar a fer-lo efectiu.

.....

En les meves notes llegides en la sessió del dia 8 de juliol, vaig manifestar que la qüestió esdevinguda entorn dels fets que rodejaren l'"Obra del Cançoner Popular de Catalunya" a la mort del Mestre Pujol (a.C.s.), era prou per a provocar la dimissió del Sr. Renart. El Sr. Boada diu que aquest càrrec apareix tan injustificat (?) com els altres, car si en aquest cas hi haguessin falles, haurien estat

de tota la Junta, per la senzilla raó que tot aquest procés s'havia tractat en totes les seves sessions. La liquidació d'una qüestió tan important com aquesta, tan estrictament lligada a l'obra de l'»ORFEÓ», si realment s'ha tractat d'ella en les sessions de la Junta, ha de constar en les seves Actes. Jo demanaria al Sr. Boada que ens fes l'obsequi de llegir les actes en les quals es fa referència a l'»Obra del Cançoner», i llavors veurem d'on vénen les falles. No puc admetre que el Sr. Boada em digui que aquesta qüestió no devia constar en les esmentades cròniques perquè constituïa un perill. Ço que va passar fou que el Sr. President va actuar exclusivament pel seu compte, i de tant en tant, com qui parla de si demà plourà o farà sol, deixava anar alguna al.lusió velada, molt poques, a l'»Obra del Cançoner», a part de les referents a qüestions econòmiques, com un fet consumat, sense donar-li cap importància i sense demanar mai el parer de cap individu de la Junta, i menys encara informar-ne per a res a la Direcció Artística, ni privadament ni públicament.

El Sr. Boada al.ludeix a que l'acció del Sr. Renart no hauria pogut privar el trasllat dels Materials que es trobaven en el pis de la Via Laietana, perquè ell no tenia les claus (que estaven, però, també en poder del Mestre Pujol, afegeixo jo). Però, pregunto: ¿Per què el Sr. Renart no privà el lliurament dels Materials que es trobaven a casa del Mestre Pujol? Ben clar digué la vídua del Mestre a la Comissió investigadora d'aquesta qüestió, de la qual formàvem part els Srs. Vilardaga, Llongueres i el qui llegeix aquestes ratlles, que si a ella li haguessin dit que no lliurés els Materials en son poder, no ho hauria fet. ¿I per què no protestà el Sr. Renart del buidament del pis de la Via Laietana? Com pot veure el Sr. Boada, no és veritat que »tot caigués pel seu propi pes», quan amb un gest de fidelitat a l'»ORFEÓ» es volgués escatir de debó aquesta qüestió, i el nostre Secretari Honorari encara afegia: »En canvi es repartiren a la Junta aquelles preguntes» (i es referia a les que jo tenia com a guió per tractar a fons la qüestió del »Cançoner» de resultes de la lectura del »Dietari»),

Repeteixo encara una altra vegada, que aquelles preguntes es varen lliurar perquè foren sol.licitades per algun membre de la Junta per a repartir-les a tots els qui en formaven part. I ho foren malgrat constituir uns apunts per la meva intervenció, que quatre companys de Directiva i els dos Subdirectors de l'"ORFEÓ" volgueren refermar.

En parlar el Sr. Boada del lliurament del famós "Dietari", digué clarament i textual que "el Sr. Renart prometé al Sr. Patxot que se li tornaria, i com que aquell és un cavaller, havia de complir la paraula". També, sense donar-se'n compte, potser, el Sr. Boada posà el dit a la llaga. Perquè, jo pregunto: ?Amb quin dret com acte unilateral, podia el Sr. Renart prometre el "Dietari" al Sr. Patxot? I jo afegeixo que era tant el zel que va posar en complir aquesta paraula, que el volia posar a la seva disposició sense complir els requisits acordats per la Junta, pels quals em vaig veure obligat a vetllar.

El Sr. Boada, si la ploma copsà bé les seves paraules, digué que el "Dietari" "es tornà" (subratllo la paraula), després d'un seguit de violències. ?Seria tan amable el nostre bon amic d'aclarir qui en tingué la culpa? Ja sé que segurament contestaria que la vaig tenir jo. Però en realitat no fou així: tota la culpa recau als qui prescindint dels acords de la Junta, volien fer efectiu el lliurament.

A més, aquestes paraules "tornar el "Dietari" són completament impròpies. El "Dietari" no es tornà, perquè l'"ORFEÓ CATALÀ" no podia tornar un objecte sobre el qual no estaven dilucidats els seus drets. El "Dietari", segóns paraules de la notificació notarial, que fora d'hora i quan no hi havia altre remei féu el Sr. Renart, en nom de l'"ORFEÓ", no fou tornat per la nostra Entitat, sinó lliurat al dit senyor Patxot com una atenció personal, però amb les reserves de tots els drets.

I el Sr. Boada afegí, com a colofó a la qüestió del "Cançoner": "queda neta, per tant, l'actuació del Sr. Renart". Jo afegeixo que si no s'aporten arguments més sòlids, la qüestió resta completament en peu. És inútil que el Sr. Boada vulgui descarregar el Sr.

Renart dient que ningú de l'»ORFEÓ» no sabia res del »Cançoner», perquè »el Mestre Pujol ho portava tot». En aquest cas s'agreugen encara més els càrrecs al Sr. President dimissionari.

.....

El nostre Secretari Honorari, carrega la seva diatriba, com a punt culminant (a manca d'altre, és ben veritat), dient que no és certa la meva afirmació amb referencia a les contradiccions entre les manifestacions relatives a la meva actuació artística, fetes per la Presidència en funcions i de la mateixa quan declarava en caràcter particular... I afegia amb to apocalíptic: »ha mentit descaradament la persona honorable que ho ha manifestat, mentre no es presenti a afirmar-ho i sostenir-ho». Doncs bé, Sr. Boada: li haig d'advertir que la persona que m'ho manifestà ignorava en absolut les meves discrepàncies amb el President; més ben dit, estava segura de la unitat i harmonia que regnava entre els dos; que és persona d'un amor inquebrantable i provadíssim per la persona del meu pare, amb el qual havia intimat en més d'una difícil ocasió, i que estic seguríssim de la seva bona fe i voluntat en advertir-me. Ara bé, d'això a manifestar el nom de l'al.ludida persona, hi va molta diferència. En aquest punt, el Sr. Boada no em traurà absolutamenr res. Al contrari, jo li diré també, al nostre amic, que poc després de la manifestació del Sr. Renart, a la qual el Sr. Boada atribueix tanta falsedat, el nostre President, a Mallorca, sense potser ésser-ne absent el mateix meu contrincant, féu manifestacions no gaire favorables a l'actuació artística de l'»ORFEÓ».

El nostre ex-Secretari afirma que ell sap com pensa i com sent el Sr. Renart, com ho proven les visites del tot sinceres que el Sr. Renart ha fet al meu »camerino» després dels concerts de l'»ORFEÓ». Jo contestaré ara al Sr. Boada (sense voler prejutjar ni en pro ni en contra la seva opinió) que almenys la meitat de les visitesque es fan al »camerino» dels artistes en els seus concerts, no són sinceres. Ho dic perquè he tingut ocasió de comprovar-ho. Quantes vegades ç o que han manifestat als artistes interpretadors, altres

artistes i afeccionats, no ha correspost en absolut a ço que particularment m'han confiat. Ho dic perquè sóc testimoni presencial de les dues coses. He de manifestar, però, que els artistes tenim una sensibilitat especial que si bé totxa en molts assumptes, ens fa llucar de manera clarissima quan les manifestacions de les persones obeeixen o no a la sinceritat. En la meva encara curta carrera artística que poc m'equivocaria en aquest sentit. Com sé conèixer les felicitacions sinceres i les que no ho són per compromís! En canvi, de moltes personesque no vénen quasi mai al "camerino", no he dubtat pas ni un sol moment de la seva voluntat i, àdhuc, de la immerescuda admiració que per mi senten.

També el Sr. Boada diu que "sap com pensa i sent el Sr. Renart", perquè en les discrepàncies que ells dos han tingut amb referència a la meva actuació artística, aquest sempre m'ha defensat, de la qual cosa resulta que qui no tenia dubtes sobre la meva futura actuació artística a l'"ORFEÓ", és el meu acusador; en canvi, el qui hi tenia tants escrúpols, és el meu defensor. "Cosas veredes..."

Altrament, manifesta el meu contrincant, "quantes vegades han arribat a l'oïda del Sr. Renart, queixes contra el Director, i aquell sempre ha defensat el seu prestigi i mai no n'ha fet safareig". En primer lloc, desitjaria saber si entre les queixes que han arribat a l'oïda del President, n'hi ha hagut cap que restés el prestigi i l'autoritat de la màxima representació de l'"ORFEÓ", malgrat les meves discrepàncies profundes amb aquella. Si tals queixes són d'algú que creu que l'actuació de l'"ORFEÓ CATALÀ" hauria de convertir-se en la d'un Casinet recreatiu de barriada, haig de declarar ara, fermament, que mentre jo sigui Director, no succeirà mai així.

Si es refereixen a altres coses més baixes, diré que estic sempre disposat a defensar, per tots els mitjans, la integritat de la meva reputació personal.

.....

En tot això es conclou la refutació que el Sr. Boada presentà a les meves paraules, el contingut de les quals diu que "es pot embolicar en una fulla de bruc". Sense prejudici de manifestar, al final d'aquest treball els conceptes enumerats per mi, als quals el Sr. Boada no va contestar, he de declarar que em sembla que "la fulla de bruc" resultaria bastant esquifida per "embolicar" tot això, i que si el meu passiu (paraules del Sr. Boada) "no faria trontollar cap President de Casino de barriada", el meu contrincant fa un flac servei al Sr. Renart, en concedir-li pràcticament encara menys categoria, perquè és evident que les meves raons han fer trontollar fortament el Sr. President.

.....

En quant als elogis que després d'aquest punt el Sr. Boada dedicà al Sr. Renart, he de manifestar que estic disposat a subscriure'ls tots i a dedicar al President dimissionari tota mena d'homenatges que, per les coses bones que ha fet per a l'"ORFEÓ", la Junta pugui acordar. Fins i tot, no obstant el tracte no gaire amable de què em fa objecte en la seva lletra de dimissió, datada en el dia del meu Sant, estic disposat, entengui's bé, en el concepte que acabo d'exposar, a donar el meu assentiment en una hipotètica proposta de nomenament de President Honorari, a favor seu.

Cap al final de la seva peroració, el Sr. Boada parlà de l'efecte que per al President dimissionari senten els cantaires. Ho trobo perfectament natural. Si jo fos cantaire i no sabés res dels fets succeïts, com els passa a ells, seria la persona més entusiasta i incondicional per l'actuació total del Sr. Renart.

.....

Fins ací la contesta a l'argumentació del Sr. Boada, però al nostre amic, pel que es veu, li passaren per alt diversos dels conceptes que jo vaig exposar, amb motiu de la lletra de dimissió del Sr. President. Provaré ara, doncs, d'enumerar brevíssimament les qüestions exposades per mi, a les quals el Sr. Boada no oposà

cap argument. Aquestes són les següents:

1a.- La demostració de com la meva actitud no és de »veto» al Sr. President, sinó la simple reclamació d'un acord al qual la Junta de l'»ORFEÓ CATALÀ» adquirí, tàcitament, el compromís de sormetre's.

2a.- El fet que la qüestió que ens ocupa fou escampada per algun individu de Junta en un sentit que no responia a la veritat, i que aquesta versió és la que el Sr. Aràjol (ex-membre de Junta, molt afecte al Sr. Renart) escampà, molt imprudentment, pel seu cantó, entre alguns cantaires.

3a.- L'afirmació meva sobre les influències vingudes de fora l'ambient de l'»ORFEÓ», que »per se» capgiraren totalment les intencions que el Sr. Renart pogués tenir respecte a la meva futura actuació artística dins la nostra Entitat.

4a.- El rebutjament del Sr. Renart als dos Subdirectors de l'»ORFEÓ», mestres Joan Tomàs i J.J. Llongueres, proposats per mi, tal com reglamentàriament corresponia.

5a.- La meva afirmació consistent que, de la part del Sr. Boada, es confirmaren les suposades intencions del Sr. Renart, no gaire favorables al meu càrrec de Director.

6a.- La palesa demostració dels dubtes (transcorregut ja algun temps del meu nomenament) que el Sr. Renart encara tenia respecte a l'eficàcia de la meva direcció; dubtes que es concretaren en el consell que demanà al mestre Joan Llongueres per suspendre l'audició del »REQUIEM», de Mozart, sobre la qual cosa no tenia cap jurisdicció.

7a.- L'existència d'una »coda» (terme emprat en el llenguatge musical significant final) d'una sessió de Junta a la qual jo no vaig assistir, i que el Sr. Renart hi demostrà un concepte molt mesquí del meu ideal artístic.

8a.- Tot ço que fa referència a la instauració, dins de l'»ORFEÓ», de l'»Oficina Tècnica de Chors i Orfeons», proposició que

tingué l'honor d'ésser presentada a la Junta pel mateix Sr. Boada, gest que públicament em plau agrair-li una vegada més.

9a.- L'oposició del Sr. Renart a l'esperit de renovació dins les Juntes de l'"ORFEÓ CATALÀ", criteri que si hagués prevalgut, molts dels individus que avui en formen part, no hi serien.

10a.- Les reconvencions que, provocades per la petició de nombrosos cantaires relativa a l'entrada franca als concerts que es celebressin a la nostra sala, em dirigí el Sr. Renart, amb caràcter particular, com a conseqüència de les quals em vegí obligat a trametre-li la meva lletra datada el 12 de febrer de 1948.

11a.- El repte desconsiderat i injust que, en funcions de President, i en plena Junta Directiva, dirigí al Bibliotecari, l'estimat amic Piguillem, a qui tantes coses deu l'"ORFEÓ", al qual consagra diàriament un bocí de la seva vida.

12a.- La incorrecció amb què el Sr. Renart contestà les meves preguntes que, com a conseqüència de la lectura del "Dietari del "Cançoner", foren formulades en la reunió del 16 de març del 1949, i repartides a la Junta, escrites a màquina, a petició d'alguns dels seus membres.

13a.- Acta partidista que el Sr. Boada féu de la sessió esmentada en l'apartat anterior, en la qual constaven, molt detalladament, tots els conceptes d'atac a la meva persona, vertits pel Sr. Renart, i quasi cap dels vertits en la meva contestació al dit Sr. President, acta que el sentiment general de la Junta es cuidà d'anular.

14a.- El fet de no haver-se'm permès que transcrivís les paraules meves a què faig referència en l'apartat anterior, fora de la sessió de Junta, per tal de fer-les constar en la referida Acta, en la sessió següent, després d'ésser llegides.

15a.- El fet de no sortir cap vegada el meu nom en la informació portada a terme pels Srs. Vilardaga, Joan Llongueres i el qui parla, per tal d'escatir els fets que succeïren entorn l'Obra del "Cançoner" després de la mort de l'estimat Mestre Pujol, la qual

cosa prova la meva no intervenció en aquest afer.

16a.- El fet que sense les meves manifestacions l'"ORFEÓ" no hauria tingut oportunitat de continuar l'Obra del "Cançoner", no haurien estat esbrinats els fets ocorreguts, i no hauria estat en camí d'aclarir-se la qüestió jurídica que dits fets han despertat.

17a.- L'intent frustrat d'incompliment, per part del Sr. Renart, dels acords de Junta referents al lliurament del "Dietari" del "Cançoner", ço que es posà en completa evidència en l'últim document dirigit al Sr. Patxot, el més extens de tots, en contestació a la rèplica al nostre requeriment notarial, pel Sr. Danés, document que fou aprovat per unanimitat.

18a.- El silenci sospitós que després de dit document observà el Sr. Renart referent a les seves relacions amb el Sr. Patxot.

19a.- L'existència real d'acords "en petit comitè" o per decisió presidencial, sense ésser sotmesos al criteri de la Junta Directiva.

20a.- El fet d'existir la meva lletra al Sr. President abans de la reunió de la Junta Directiva de 18 de gener d'enguany, en el qual document, sense eufemismes però amb gran respecte i àdhuc amor, es demostrava el meu sentir en l'assumpte que aquells dies s'havia debatut, lletra que vaig escriure per tal que la meva actitud, simplement expectant davant dita reunió, no fos interpretada com un canvi de posició referent als acords presos per la Comissió encarregada de presentar una candidatura a la Junta Directiva i després a la General.

21a.- L'existència de la meva lletra al bonissim amic Miquel Saperas, amb data 19 de maig de 1950, per tant, anterior al dinar de tan grata recordança celebrat a "La Rosaleda", per tal de fer-li present la necessitat del compliment de l'acord de dimissió, tot manifestant però sempre el reconeixement dels serveis prestats pel Sr. Renart a l'"ORFEÓ".

.....

I ara hauria d'acabar, però no ho vull fer en fred. És possible que el Sr. Boada no cregui amb la sinceritatde les meves paraules, però jo sé perfectament que potser un dels meus principals defectes és el d'ésser massa sincer.

Jo, amb tot, vull dir al Sr. Boada, emprant unes paraules del meu estimat pare, que en el fons del fons d'aquesta qüestió "potser que no existeixi més que una diferència de sentiment, que quasi sempre no hi altra cosa al fons de les qüestions dels homes".

Sempre m'ha fet l'efecte, i ara més que mai, que el Sr. Boada té un horror a tot allò que signifiqui evolució natural de les idees, de l'art, de les institucions, etc. Potser s'oblida que el curs del temps i de la vida ningú no el pot deturar. A mi no em fa por cap classe d'evolució, mentre respecti i estimi els valors perennes que ens ha llegat el passat. No havem d'oblidar (ho vaig dir el darrer dia d'assaig del Curs davant dels cantaires) que l'estancament produeix la mort. Però, com he dit, el nostre esperit de renovació no és destructiu, ans tot el contrari, arrela fondament en el passat. Mes (m'ho deia no fa molt el bon amic, no pas jove, E.L. Chavarri, de València), la generació actual també té els seus drets i el seu matís; i aquest i aquells horroritzen el Sr. Boada. Però jo li haig de dir que no oblidi que "no es tan fiero el león como lo pintan", com ho prova el fet que jo hauria desitjat veure la figura tradicional del Sr. Boada, actuant activament en les tasques de l'"ORFEÓ", amb aquell ardor de la seva joventut. Jo, particularment, a més, hauria desitjat d'ell, entre altres coses, la continuació d'aquelles superbes cròniques anuals de les tasques de l'"ORFEÓ" que pronunciava en aquells, ja llunyanes Juntes Generals, el nostre amic.

Hauria desitjat, sí, que l'ardor i vehemència que ha emprat en la defensa, no gaire serena i imparcial, del Sr. Renart, fos el mateix que l'hagués impulsat a continuar escrivint aquelles "clàssiques Memòries" a què suara al.ludia, les quals ni tant sols, en els

temps actuals foren reduïdes a la mínima expressió. I hauria volgut que el Sr. Boada hagués acceptat també un càrrec, almenys el més modest, però efectiu, dintre la nostra Junta, com enllaç d'aquella tradició venerada amb l'evolució de la qual molts som ferms defensors. I si ho hagués fet d'aquesta faisó, no s'hauria donat el cas paradoxal, que qui no volia intervenir activament en les tasques directives de l'"ORFEÓ", és un dels que més s'ha manifestat en un partidisme que, malgrat tot, serà, amb l'ajuda de Déu, un episodi parcial i sense continuïtat en la història gloriosa de l'"ORFEÓ CATALÀ".

El Masnou, 15 setembre del 1950.

Lluís Millet

(LLEGIT EN LA JUNTA DIRECTIVA DEL DIA
30 D'OCTUBRE DEL 1950)